

Byggnadsminnesförklaring av byggnad på fastigheten Näktergalen 3, Vimmerby kommun, Kalmar län

Bakgrund

Föreningen "Bevara Vimmerby" har 1991-12-19 väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av gatuhuset till fastigheten Näktergalen 3. Anledningen är de nyligen påträffade interiörmålningarna i husets bottenvåning. Underrättelse har skett genom skrivelse till inskrivningsmyndigheten vid Västerviks tingsrätt 17 januari 1992.

Fastigheten ägs av AB Ringduvan, som företräds av , Vimmerby. För kvarteret finns fastställd detaljplan 1986-03-26 och bygglov 1990-11-15. Rivningslov för samtliga byggnader på fastigheten meddelades 1991-12-04 och överklagades av föreningen Bevara Vimmerby, men avvisades av länsstyrelsen då föreningen inte ansågs behörig att överklaga. Det har vunnit laga kraft. Handlingar med kommentarer beträffande detta har tidigare sänts till riksantikvarieämbetet.

Förhandlingar har pågått mellan länsstyrelsen, kommunen och fastighetsägaren sedan november 1991 beträffande möjligheten att bevara gatuhuset och minska exploateringen på resten av fastigheterna. Opinionsen i Vimmerby för detta är stark, vilket bland annat markerats genom bildandet av byggnadsvårdsföreningen Bevara Vimmerby. Avtal om ersättning för förlorad byggnadsrätt med anledning av byggnadsminnesförklaringen har träffats mellan staten, Vimmerby kommun och fastighetsägaren, bilaga 1.

Byggnadshistorik

Vimmerby stadskärna är av riksintresse för kulturmiljövården på grund av dels den medeltida strukturen i stadsplanen och dels de välbevarade handelsgårdarna med rikt och högklassigt inredningsmåleri som betingar det kulturhistoriska värdet. Detta finns bland annat dokumenterat i riksantikvarieämbetets publikation Storgatan i Vimmerby 1965, samt den av Kalmar läns museum för Vimmerby kommun utförd byggnadsinventering. Halva kvarteret Näktergalen, intill kyrkan undgick stadsbränderna 1683 och 1821. På 1658 års karta finns ett hörnhus i samma volym och läge som det här aktuella markerat. Ägarlängden visar

att huset ägts och bebotts av kända borgarfamiljer i Vimmerby bland annat Björn vid 1700-talets början och borgmästare Nordén från 1770. Huset som senast inrymt en skoaffär och bostäder ger idag ett intryck av ett relativt oansenligt hus från sent 1800-tal. Med all säkerhet är huset ursprungligen uppfört i ett plan senast omkring år 1700, eventuellt tidigare och vid 1800-talets mitt påbyggt med ytterligare en våning. Takets ålderdomliga konstruktion med ryggås har bevarats, Bottenvåningens ursprungliga plan och fasadernas utseende framgår av bilaga 2. På grund av husets nuvarande "anonyma" utseende har det ej uppmärksammats i vare sig riksantikvarieämbetets eller Kalmar läns museums inventeringar. Länsstyrelsen har därför inte heller motsatt sig planändringen från 1986.

Inredningsmåleriet

I samband med att skobutikens hyllinredning togs bort upptäcktes en vägg med målade bräder. En uppgift om att takbräder från den gamla kyrkan skulle finnas i huset gjorde att länsstyrelsen tillsammans med kulturförvaltningen i Vimmerby gjorde en besiktning i huset. Vägg- och takmålningar påträffades i tre av bottenvåningens rum. Med ekonomiskt stöd från riksantikvarieämbetet, sakkunnigt bistånd av fil dr Åke Nisbeth, konservator Ivar Nordén, antikvarie Lotte Fürst Kalmar läns museum, Gert-Ove Gustavsson kulturförvaltningen i Vimmerby och praktikanter från kulturmiljöenheten kunde målningarna delvis friläggas, dokumenteras och dateras under oktober -91. Det visade sig vara dels barockmålningar och dels rokokomålningar av samma höga kvalitet och utförda av samma mästare som i Koppargården resp. Granqvistgården och Tenngjutargården vid Storgatan i Vimmerby. Samtliga tak och väggar har ej kunnat friläggas, varför ytterligare målningar av samma höga kvalitet kan förväntas Enligt Åke Nisbeth och Ivar Nordén ska målningarna kunna restaureras till samma goda skick som t ex Tenngjutargården, Granqvistgården, båda byggnadsminnen.

Länsstyrelsen finner med anledning av ovanstående att gatuhuset på fastigheten Näktergalen 3 framför allt på grund av sin ursprungliga planlösning i bottenvåningen och inredningsmåleriets höga kvalitet besitter ett så betydande kulturhistoriskt värde att det är att anse som synnerligen märkligt. Med anledning därav förklarar länsstyrelsen del av fastigheten markerad på kartbilaga 2 som byggnadsminne enligt 3 kapitlet 1 § kulturminneslagen.

Länsstyrelsen meddelar jämlikt 3 kapitlet 2 § nämnda lag följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får ej rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om.
2. I byggnadens inre får inte sådana åtgärder vidtagas, som medför ingrepp i ursprunglig rumsindelning eller stomme. I rum A-E får ej heller ingrepp göras i fast inredning, såsom vägg- och takmålningar, lister och dörrar.
3. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar. Underhållsåtgärder ska utföras på ett sätt som är anpassat efter de material och den teknik med vilka byggnaden uppförts.
4. Det område kring byggnaden som avgränsats med heldragen linje och skrafferats på den karta som hör till ärendet, bilaga 2, får bebyggas.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar beträffande restaurering av interiörmålningarna, vård och underhåll av byggnaden och kringliggande område.

Länsstyrelsen kan enligt 3 kapitlet 14 § kulturminneslagen meddela dispens från föreskrifterna om ändring anses nödvändig för att byggnaderna ska vara till nytta eller om andra särskilda skäl finns. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillstånd till ändring som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkor får avse hur ändringen ska utföras samt den dokumentation som behövs.

Anm. Till beslutet om byggnadsminnesförklaring fogas en bilaga 3 med dels kommentarer om vad som avses med att en del av det kringliggande området får bebyggas i begränsad omfattning, dels ett program (ej bindande) avseende önskvärda restaurerings- och återställningsarbeten på byggnaden.

Detta beslut kan enligt 3 kap 19 § KML överklagas hos kammarrätten enligt bilaga 4.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar om underhållet av byggnaden samt det kringliggande området.

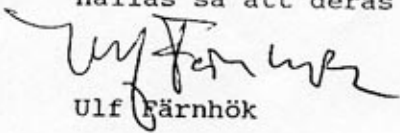
Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

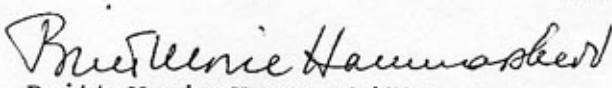

Länsstyrelsen erinrar dessutom om följande bestämmelser i 3 kap plan och bygglagen (SFS 1987:246).

12 § Byggnader, som är av särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas.

13 § Byggnader skall underhållas så att deras egenskaper i de hänseenden som avses i 3-7 §§ i huvudsak bevaras. Anordningar som avser att tillgodose kraven i 6 och 7 §§ skall hållas i stånd. Byggnaderna skall hållas i vårdat skick. Underhållet skall anpassas till byggnadens värde från historiskt, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär. Byggnader som avses i 12 § skall underhållas så att deras särart bevaras.

Ulf Färnhök

Britt-Marie Hammarskiöld

Bilagor

1. Avtal ang ersättning
2. Karta över byggnadsminnesområde
3. Skiss över tänkt nybyggnad inom BM-område
Program för önskvärda restaurerings- och återställnings-
arbeten
4. Hur man överklagar

Kopia

Kulturmiljöenheten + bil 1
Kalmar läns museum + bil 1
Kulbackens museum + bil 1
Riksantikvarieämbetet, delgivningskvitto, lagakraftsbevis +
bilagor
Inskrivningsmyndigheten vid Västerviks tingsrätt, lagakrafts-
bevis + bil 1
Vimmerby kommun + bil 1

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

Magnus Thörnqvist

BESLUT

1992-07-27

221-13324-91

Riksantikvarieämbetet och
Statens historiska museer
Ink. 1992 -08- 04
Dnr: 6225 B

Angående beslut om rättelse

Vid avfattande av länsstyrelsens beslut 1992-05-05 (dnr 221-13324-91) har av uppenbart förbiseende en mening i skydds-föreskrifternas punkt 4 fallit bort. Rätt formulering framgår emellertid av avtal (bilaga 1) till samma beslut, vilket även undertecknats av fastighetsägaren.

Sökanden har därför ej beretts tillfälle att yttra sig då åtgärden bedöms som obehövlig.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 26 § förvaltningslagen (1986:223) att vidta den rättelsen av sitt beslut 1992-05-05 att i beslutet punkt 4 skall ha följande lydelse:

4. Det område kring byggnaden som på bilagda karta avgränsats med heldragen linje får inte bebyggas. Undantag utgör den skrafferade delen, som får bebyggas i begränsad omfattning.

Anteckning härom ska göras på länsstyrelsens koncept av beslutet och, om det kan ske på utskriften av beslutet.

Beslutet får inte överklagas.

Ulf Färnhök

Britt-Marie Hammar skiöld

Kopia
Kulturmiljöenheten
Kalmar läns museum
Kulbackens museum
Riksantikvarieämbetet
Inskrivningsmyndigheten vid Västerviks tingsrätt
Vimmerby kommun